

stopila predenj, prav taka, kot ga je zasledovala vsepovsod, le da tako določna in vabljliva ni bila še nikdar.

Na hodniku so se trdno zaprla vrata: Verona je odšla v kopalnico. Razburjenje v njem je raslo in ga davilo.

Sunkovito je planil kvišku, za trenutek obstal, potem se pa tiho splazil k vratom kopalnice.

Pljusk vode mu je udaril na uho... S tresočo se roko je pritisnil na kljuko. Vrata so se vdala.

Žarka luč je padala na njo in jo osvetljevala... Ko ga je zagledala, je kriknila in skušala z rokami zakriti svojo goloto.

Nepremično je stal pred njo in jo poklical z drhtečim glasom.

„Verona...!“

„Pojdite ven...“ je ukazala, segla po rjuhi in se zavila vanjo, da se je tenko platno oprijelo mokrega telesa in ostro zarisalo polne oblike belega života.

„Saj... samo... tako sem prišel...“ je zajecjljal.

„Pojdite...“ je nestrpno ponovila.

Vendar ni šel.

Naslednje dni je blodil okrog brez cilja, v njem ni bilo ničesar več, kar bi vpraševalo, hotelo ali zahtevalo. Tudi misli ni bilo. Samo neka brezizrazna, zevajoča praznina. In strah.

Daleč iz mesta je hodil, da bi se umiril. Toda vračal se je mračen in potr domov. Verona je molčala in ta molk ga je vznemirjal, ker se mu je zdelo, da kriči in izdaja.

Nekoč pa jo je našel samo in videl njene objokane oči. V njem se je prebudil človek in s silo pretrgal toliko let negovane sponse. Spomnil se je dve leti starejšega sošolca, kako je govoril o svojem dekletu. „Tudi jaz bom drugačen“, je sklenil.

Rahlo jo je pobožal po bujnih laseh, se sklonil k njej in jo poljubil na lice.

Politični obzornik

NOVI VIDIKI SEDANJE IMPERIALISTIČNE VOJNE.

S i k s

Lani 26. septembra v Berlinu sklenjena vojaška zveza med Nemčijo, Italijo in Japonsko pomeni važen mejnik v razvoju današnje imperialistične vojne. S sklepom te zveze se njen obseg širi na področje vsega imperialističnega sveta; z berlinskim paktom se oboroženi imperialistični konflikt prenaša še na Tihi Ocean in potencialno tudi na južno ameriško obalo Atlantika, kjer se riše na obzorju spopad svetovnega pomena, ki ima odločiti o svetovni nadvladi enega izmed glavnih današnjih imperialističnih rivalov za gospodstvo nad kapitalističnim svetom. Pakt ni namreč naperjen le proti Angliji, marveč tudi proti Združenim državam Severne Amerike. Besede predsednika sovjetske vlade in komisarja za zunanje zadeve Sovjetske Zveze, ki jih je izrekel lani

1. avgusta na otvoritveni seji Vrhovnega Sovjetskega Kongresa o razširitvi današnjega evropskega imperialističnega konflikta, ki mu ni videti konca, potrjuje tako ves njegov nadaljnji potek v zadnjih mesecih, kakor vse diplomatične akcije poglavitnih imperialističnih držav v zadnjem času.

Razvoj svetovnega političnega položaja in pregrupacijo v odnošajih med poglavitnimi imperialističnimi silami sveta v zadnjih mesecih, takšna, kakršna sta, sta sprožila poraz in kapitulacija francoskega imperializma. Ta zlom in predhodne zmage Nemčije na zapadni fronti, ki so izbrisale z evropskega zemljevida vrsto zapadnoevropskih držav, zlasti Nizozemsko, niso imeli za posledico le izpremembe v razmerju sil med evropskimi imperialističnimi državami, marveč so izpremenile tudi razmerje sil med glavnimi imperialističnimi državami sveta sploh. S porazom francoskega imperializma ni bil le ukinjen francoski vpliv v Evropi, zlasti v njenem južnovzhodnem delu, in na Bližnjem Vzhodu, s tem porazom ni bil le oslabljen v tem delu sveta angleški vpliv, marveč se je z njim izvršil važen in odločilni premik v razmerju sil med imperialističnimi državami v ostalem kapitalističnem svetu. Nizozemska, ki je prva podlegla v nemški ofenzivi na zapadu, ima veliko kolonialno posest, ki je skoraj vsa osredotočena na vzhodnoindijskih otokih, med Indokino, angleško Vzhodno Indijo in Avstralijo. Z nizozemskim in francoskim porazom je nastal akuten problem, komu naj pripadejo v plen številne njune kolonialne posesti, raztresene širom sveta.

Prva se je zganila Japonska. Po podpisu nemškosovjetskega nenapadalnega pakta se je Japonska čutila osamljeno in v veliki zadregi. Tako imenovani pakt proti Kominterni, ki ga je bila sklenila z Nemčijo in Italijo in ki ji je služil za prikrievanje njenih osvajalnih vojnih namenov v vzhodni Aziji, je postal krpa papirja. Sovjetska Zveza si je z nenapadalo pogodbo z Nemčijo omogočila mir in nevtralnost v sedanjem imperialističnem konfliktu, ki je tik po sklepu te pogodbe izbruhnul v Evropi, hkrati pa si je zagotovila proste roke v svojem zunanjepolitičnem odločanju. Ko se je Japonska na ta način sama znašla nasproti Sovjetski Zvezi, in se pri svojih osvajalnih namenih v Kini in nasproti Sovjetski Zvezi ni mogla več zanašati na podporo Nemčije, se je njena zunanjepolitična zgradba zrušila. Začela je iskati zvez na drugo plat in se skušala približati Angliji in Združenim državam Severne Amerike. Angleški in ameriški imperializem sta razumela zadrego Japonske in smatrala, da lahko dani položaj izkoristita. Postavila sta si za cilj pripraviti Japonsko do tega, da sklene kompromisni mir s Čang-kajškovo Kino, in obrneta ost njene zunanje politike proti Sovjetski Zvezi, s čimer bi bilo močno pomagano angleškemu imperializmu v njegovem boju proti nemškemu in bi bila hkrati sklenjena važna zveza za naskok na Sovjetsko Zvezo. Ameriškemu in angleškemu imperializmu so pri teh njunih namerah prišle prav težave, s katerimi se je moral japonski imperializem vedno očitneje boriti v svojih triletnih brezuspešnih akcijah proti Kini. Posluževala sta se nasproti Japonski diplomatskega prigovarjanja kakor tudi diplomatskega in gospodarskega pritiska. Kot gospodarski pritisk moramo smatrati odklonitev Severnoameriških združenih držav, da bi obnovile trgovinsko pogodbo z njo, kar je japonsko gospodarstvo, ki je zelo navezano na trgovino z Ameriko, zadelo v živo. V času finskosovjetske vojne, ko je nevarnost ententne intervencije proti Sovjetski Uniji, podprte z ameriškim velekapitalom, dosegla višek, je že vse kazalo, da se bo japonski imperializem popolnoma nagnil na stran Amerike in Anglije; toda interesna nasprotja med njim in Ameriko, kakor tudi uspešna zavrnitev angleškofrancoske vojaške intervencije proti Sovjetski Zvezi s sklepom finskosovjetskega miru v Moskvi ter kmalu za tem sledeči sunek Nemčije proti Danski in Norveški, so razpršili upe, ki jih je japonski imperializem stavil v moč entente in v Ameriko. Japonska se je jela spet oddaljevati od Anglije in Amerike. Nemška ofenziva na zapadu je pred japonskim imperializmom odprla spet nove perspektive glede uresničenja njegovih načrtov na škodo interesov angleškega

in amerikanskega na Daljnem Vzhodu. Do popolnega preloma med Japonsko po eni in Ameriko in Anglijo po drugi plati pa je naposled prišlo po zlomu francoskega imperializma na zapadni fronti; politika japonskega imperializma postane očitno protiameriška in protiangleška. Japonski imperialisti so menili, da je prišel čas za uresničenje njihovih teženj po novi razdelitvi kolonij in vplivnih področij na Daljnem Vzhodu. Krmilo državne politike so vzeli v roke izraziti zastopniki nasilne imperialistične politike na ven in fašizacije države na noter. Ti skrajni imperialistični krogi so jasno opredelili japonski imperialistični vojni program o ustvaritvi japonskega imperija v vzhodni Aziji in na Pacifiku, med zapadno Indijo, Kitajsko in Avstralijo.

Izpremenjeno razmerje sil v imperialističnem taboru je potisnilo tudi Združene države Severne Amerike v smer aktivnih priprav za vstop v sedanjo imperialistično vojno.

Dva činitelja sta prisilila ameriški velekapital in njegovega današnjega političnega predstavnika Roosewelta k vedno jasneje in glasneje naglašeni potrebi neposrednega sodelovanja v vojni. Prvi je bila nevarnost, ki se je po zasedbi francoske atlantske obale po nemški armadi, ter Belgije in Holandske vse do najsevernejših točk Norveške, približala ameriškemu imperializmu z atlantske strani, drugi činitelj pa je bilo že prej omenjeno porušenje ravnovesja sil med glavnimi imperialističnimi tekmeci na Daljnem Vzhodu in na Pacifiku. Ameriški imperializem je začutil, da ga utegne možno uničenje angleškega imperija in njegove metropole ogražati v latinski Ameriki; tu bi se spustila z njim v boj za uveljavljanje svojega političnega in gospodarskega vpliva italijanski in nemški imperializem, lasteč si vpliv, ki ga je imela v tem delu novega sveta Anglija; na severu Združenih držav pa je še Kanada, britanski dominijon; tega bi države osi brez dvoma uporabile ne le za svojega dobavitelja hrane in surovin, marveč tudi kot strateško postojanko za vojaško ustrahovanje Združenih držav. Tako bi ne bil uničen samo monopolni položaj, ki si so ga ustvarile Združene države v teku sedanje imperialistične vojne na vsem ameriškem kontinentu, marveč bi bil tudi za vedno izgubljen tako težko pričakovani ugodni trenutek za uresničenje svetovnega gospodstva, ne le gospodarskega, marveč tudi kolonialnega, ki o njem sanja Severnoameriška Unija, ko se polasti ogromnega angleškega kolonialnega cesarstva. Dokler še ni bila zlomljena vojaška moč Francije, se je severnoameriški imperializem lahko omejeval na zalaganje entente z vojnim materialom, ker je vedel, da se na Maginotovi črti bije boj tudi za njegove interese; pri tem je bogatel in hkrati čakal. Kakor hitro pa je vojna zagrozila, da se prenese na angleški teritorij in s tem potrka na vrata samega ameriškega kontinenta, je moral zavreči misel o neintervenciji v današnji imperialistični vojni in začeti pospeševati svoje vojne priprave. Še posebno pa je čutil potrebo prehiteti svoje nevarne imperialistične tekmece pri poseganju po bogati kolonialni in imperialni dedščini Anglije, ko je Japonska odkrila svoje namene o ustvaritvi svojega kolonialnega imperija v vzhodni Aziji ter na njenih otočjih in se hkrati odločila pospešiti svojo osvajalno vojno v Kini s pridobitvijo važne strateške postojanke v francoski Indokini.

Vozel nerazrešljivih nasprotij med glavnimi svetovnimi imperialističnimi silami na Daljnem Vzhodu, ki tvori že ves čas po minuli svetovni vojni središče križajočih se interesov med njimi, stopa spet v ospredje svetovnega političnega dogajanja v vsej svoji svetovni daljnosežnosti. Premik v razmerju sil med Anglijo, Ameriko in Japonsko ob izločeni Franciji in Nizozemski postavlja z vso nujnostjo na dnevni red rešitev teh imperialističnih nasprotij glede na nove nastale odnose med njimi. Boji za posest petrolejskih vrelcev in kavčukovih nasadov v holandskih vzhodnoazijskih kolonijah, za kavčuk in druge surovine Britanske

Vzhodne Indije, francoske Indokine in neizmerna bogastva velikanskega kitajskega področja, kjer so naloženi ogromni ameriški kapitali, ta boj, ki se po padcu Nizozemske, po zlomu francoskega imperializma in stiski angleškega vsak dan bolj poostruje, prenaša enega izmed središč današnjega imperialističnega konflikta na Daljni Vzhod.

Spričo nevarnosti, ki jo predstavljata gospodarsko uničevanje in vojaško slabljenje angleške metropole po nemških bombnih napadih na britansko otočje in posebno še na London, se je čutila Amerika prisiljeno, skleniti daljnosežni sporazum z Anglijo, v katerem dobiva vrsto otočij in drugih utrjenih postojank ob Atlantiku za izgraditev svojih pomorskih oporišč v zameno za letala in rušilce, hkrati pa sporazum s Kanado o vzajemni obrambi v primeru napada na eno izmed njih; izposlovala si je tajno zagotovilo od Anglije, da v primeru poraza ne potopi oziroma ne odstopi svojega vojnega in trgovskega brodovja. Ta arangement med Ameriko in Anglijo, oziroma njenimi dominioni, je samo začetek še nadaljnjih sporazumov. Pomen te zamenjave angleških otokov in drugih utrjenih postojank ob Atlantiku za letala in rušilce ter tajne klavzule glede angleškega trgovskega in vojnega brodovja je v tem, da sta si Anglija in Združene države Severne Amerike razdelili vloge v razširjajoči se sedanji imperialistični vojni; angleški imperializem se osvobaja skrbi za obrambo svojih interesov na Daljnem Vzhodu, kjer prevzema nase vlogo skupnega branilca angleških in ameriških interesov ameriški, njemu pa pripada vojaška akcija za skupne interese na Atlantiku, pri čemer uživa vso podporo ameriške aviacije. Združene države so s temi sporazumi dejansko stopile že v vojno, čeprav formalno še niso mobilizirale in udarile. Združene države Severne Amerike postajajo tako pglavilni nosilec boja vedno tesnejšega anglosaksonskega imperialističnega vojnega bloka. Glavno nasprotje povojnega imperialističnega sveta, nasprotje med angleškim in severnoameriškim imperializmom za gospodstvo na svetu, so rešile v svoj prid, seveda v posebnih okoliščinah boja na življenje in smrt med nemškim in angleškim imperializmom.

Vse tesnejše zблиževanje med Združenimi državami ter Anglijo in vse bolj bližajoči se vstop ameriškega imperializma v vojno sta na novo izpremenili razmerje sil med imperialističnimi silami sveta. To razmerje, ki se je bilo po zlomu francoskega imperializma nagnilo v korist nemškega, italijanskega in japonskega, se je z omenjenimi sklenjenimi in še snujočimi se sporazumi med Anglijo in Ameriko okrenilo spet v njuno korist. Okrepila se je pozicija ameriškega in angleškega imperializma proti japonskemu na Daljnem Vzhodu, kakor tudi Anglije in posredno tudi Amerike nasproti nemškemu in italijanskemu v Evropi in Afriki. Hkrati pa je postalo nemškemu in z njim zvezanemu italijanskemu imperializmu jasno, da se morata v svetovnem imperialističnem konfliktu spoprijeti tudi s severnoameriškim in ga streti, če hočeta na vsej črti uveljaviti svoje imperialistične smotre. Ta obrat v razmerju sil med vojskujočima se imperialističnima taboroma in tak razplet mednarodnega političnega položaja sploh sta prisilila os Rim—Berlin na razmišljanje, kako parirati nastajanje vedno tesnejšega vojnega bloka med Združenimi državami Severne Amerike in Anglijo in spet okrepiti svojo poslabšano mednarodno pozicijo. Izkazalo se je kot nujno potrebno, pritegniti v vojni tabor tudi Japonsko, ki je sama že iskala tesnejše opore v državah osi. Realna nujnost razširitve sedanjega imperialističnega konflikta na ves svet je postavila tako revizionistične imperializme pred nalogo, skleniti vzajemni vojni blok proti nastajajočemu anglosaksonskega. Tako je prišlo do sklenitve vojaškega pakta med Nemčijo, Italijo in Japonsko v Berlinu 26. septembra. Berlinski pakt pomeni, da se je prenesel boj med angleškim in nemškim imperializmom z evropskega in afriškega področja na vse področje sodobnega imperialističnega sveta in da

stojimo pred svetovno imperialistično vojno v njenem pravem pomenu besede. Invazija japonskega imperializma v Kino se s tem paktom povezuje z angleškonemškim vojnim konfliktom in postaja sestavni del boja trikota Rim—Berlin—Tokio za novo razdelitev sveta. Tako je nujnost dosedanjega razvoja druge imperialistične vojne privedla do formiranja svetovnih imperialističnih blokov za medsebojno merjenje sil na svetovnem področju, to je na vseh celinah in oceanih brez izjeme.

V luči berlinskega pakta in njegovega svetovnopolitičnega pomena nam postane razumljiv v vsem svojem obsegu tudi brennerski sestanek med Mussolinijem in Hitlerjem. Ne smemo namreč pozabiti, da je pri sklepanju berlinskega vojaškega pakta bila važna tudi potreba po obračunu revizionističnega imperialističnega bloka s Severnoameriškimi Združenimi državami. Pri presojanju sedanjega mednarodnega političnega in diplomatskega razvoja nas ne sme motiti dejstvo, da se težišče sedanjega imperialističnega boja prenaša v vzhodni bazen Sredozemskega morja in v dežele ob njem, to je v Prednjo Azijo in Egipet s Suezom, potem ko sta državi osi spoznali, da danes še ne moreta izvesti vdora na britansko otočje zaradi premočnega odpora britanskih zračnih sil. Smisel sunka nemškega imperializma proti Romuniji, nameravanega prodora nemških čet skozi Balkan proti Turčiji in Dardanelam, oboroženega napada italijanske vojske na Grčijo in postavljanja Turčije pred alternativo, odkriva res načrte Italije in Nemčije, da zadeneta Anglijo na najboljčutiljivejšem živcu njene imperialne poti v Indijo. Vendar nam najnovejši politično vojaški razgovori s frankistično Španijo in višijsko Francijo jasno pričajo, da ne gre samo za priprave za uspešni udarec proti Angliji ob Suezu in Gibraltarju, marveč tudi za pripustitev francoskih kolonij in pomorskih trdnjav ob Atlantiku za nastop proti Angliji v njenih afriških kolonijah, kakor tudi proti Združenim državam Severne Amerike. Dejstvo, da se pripravljata državi osi tudi na vojni obračun z Združenimi državami, se kaže tudi v tem, da skušata Italija in Nemčija preko Španije pridobiti na svojo stran najvažnejše Južnoameriške države, ki kažejo vedno večje nezadovoljstvo proti monopolističnim težnjam Združenih držav nad Latinsko Ameriko. Pri tem računata posebno na klikarske težnje nekih veleposestniških in reakcionarnih krogov v Južnoameriških državah, ki kažejo očitne simpatije za države osi, in za politični sistem, ki vlada v njih.

Tako se prepletajo načrti osi Rim—Berlin, ki so usmerjeni v to, da zadenejo v živo angleški imperializem, s pripravami trikota Rim—Berlin—Tokio za skupni nastop proti Združenim državam in Angliji na Daljnem Vzhodu, na Atlantiku in na sami ameriški celini. Priključenje Japonske vojaškemu bloku Rim—Berlin in remu sledeči sunek Japonske proti Indokini je napravil konec popuščanju angleškega imperializma proti njej na Daljnem Vzhodu in še bolj pospešil zблиžanje med Ameriko in Anglijo na tem delu sveta. To se izraža med drugim v ponovni otvoritvi Birmanske ceste in povečanem zalaganju Čangkajškove Kine, ki se že tri leta z večjim ali manjšim uspehom upira japonski invaziji, jutri ali v bližnji bodočnosti pa se bo izrazilo v neposrednem spopadu glavnih svetovnih imperialističnih sil za uveljavljenje njih interesov na Pacifiku.

Toda vzroki, ki so dovedli do trojnega vojaškega pakta med Berlinom, Rimom in Tokijem, ter ves njegov svetovnopolitični pomen nam bodo postali jasni šele, če se ozremo na vlogo Sovjetske Zveze v sodobnem svetu, in če poudarimo vpliv, ki ga ima na razvoj odnošajev med imperialisti ter na njih današnje medsebojno merjenje sil. Brez orisa vloge Sovjetske Zveze, te socialistične države, ki se je izgradila in utrdila sredi

današnjega imperialističnega sveta, bi nam bilo razumevanje poteka današnje imperialistične vojne, vseh njenih preokretov in sploh oblike njenega današnjega prestopa na svetovni teren nemogoče. Stališče Sovjetske Zveze v teku sedanje imperialistične vojne ima odločujoč vpliv na ves dosedanj razvoj konflikta.

Nadmoč socialističnega sveta nad imperialističnim, ki se je očitno pokazala v času te vojne, njegova vedno večja veljava, ki ga krepí še njegov rastoči vpliv na široke delavne množice vsega sveta, nista le sproti križala vojne načrte francosko-angleškega vojnega tabora in za njima stoječega ameriškega imperializma, marveč sta navdala s strahom tudi nasprotni vojni blok, ki je moral že pred izbruhom sedanje vojne priznati moč in nepremagljivost Sovjetske Zveze in temeljito revidirati svoje odnošaje do nje, česar na noben način ni storil samo zaradi nove konstelacije v kapitalističnem svetu v zadnjih mesecih pred izbruhom sedanje vojne. Izpolnitev sovjetske zahteve po povrnitvi Besarabije, ki ji je bila v dneh državljanske vojne leta 1918—22. odvzeta, ter vedno večji odpor širokih delovnih množic, ne le v vojskujočih se državah, ampak tudi v tako imenovanih nevtralnih, proti vojni in njenim posledicam, ki jih za ljudstvo ima (pomanjkanje, druginja, brezposelnost zaradi gospodarskega zastoja in gospodarskih motenj, ki jih povzroča), oboje je evropski revizionistični blok navdalo z velikim strahom za njegov nadaljnji politični obstoj in povzročilo, da je zanihala vsa njegova zunanje-politična zgradba. (Konec sledi.)

Polemika

TRAGIKA DEMOKRATIČNE METAFIZIKE.

Andrej Beličan

V svojih „Sodobnih razmišljanjih“ sem v bistvu razčlenil zgodovinsko, družbeno vlogo liberalnodemokratične ideologije v mednarodnih odnosih. Če bi bil hotel napisati njen popoln „živiljenjepis“, bi bil moral enako osvetliti tudi njeno realizacijo v medčloveških odnosih, to se pravi, razčleniti in oceniti bi bil moral — kapitalistični red. Te naloge si nisem bil zastavil. Kolikor bi s tem pridržkom lahko videli v „Razmišljanjih“ živiljenjepis liberalne demokracije, je njegova posebnost v tem, da je le bežno orisal njeno mladost in odraslo dobo, obširneje pa njeno starost. Nisem se ustavljal pri progresivni vlogi liberalne demokracije ob zarji meščanske družbe, v dobi, ko je naskakovala fevdalizem, ko je vodila človeštvo v meščansko družbo „svobode, enakosti in bratstva“, v kapitalizmu, ki je tedaj predstavljal zgodovinski napredek. Poudaril sem njen „veliki, zgodovinsko progresivni pomen“ v tisti dobi, priznal kapitalizmu, da je „v izredni meri razvil proizvodilne sile in sprostil sile človeškega duha“. Hkrati pa sem opozoril na dejstvo, da je kapitalizem uvedel „nov sistem izkoriščanja in izkopal najgloblji socialni prepad vseh časov“ ter tako ustvaril novo družbeno silo, ki ji je njegova „svoboda“ pomenila sužnost, torej z njegovo „enakostjo in bratstvom“ vred — laž. Nova družbena sila je bila od svojega prvega nastopa predstavnica družbenega napredka in nato tudi hkrati nosilka višjega spoznanja družbene resničnosti, ki je osvetljevalo nadaljnji družbeni razvoj k novi družbeni preobrazbi preko meščanske demokracije kot politične nadstavbe nad kapitalistično družbo. V odrasli dobi kapitalizma sta si stala nasproti liberalnodemokratična ideologija kot steber nemotenega „razvoja“ meščanske družbe in ideologija nove družbene sile kot oporišče za resnični nadaljnji družbeni razvoj. S tega izhodišča sem nato obširneje kritično razčlenil vlogo liberalnodemokratične ideologije v njeni starostni dobi, v dobi zrelega kapitalizma, imperializma. Omejil sem se bil na vprašanje mednarodnega sožitja, ki danes tako imperativno terja od vsakogar, ki misli, odgovora, in si zastavil nalogo dokazati, da je tako vabljava liberalnodemokratična teorija v praksi, v družbeni realnosti imperialističnega razdobja vseskozi odpovedala in da od nje ne mo-